

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет соціальних комунікацій і музейно-туристичної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії ХДАК

Василь ШЕЙКО

(підпис)

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

для здобуття ступеня **бакалавра** для осіб, які здобули раніше такий самий або вищий ступінь (рівень) вищої освіти або здобувають його не менше одного року та виконують у повному обсязі індивідуальний навчальний план **(спеціальність 053 «Психологія»)**

Розглянуто і затверджено
на засіданні Ради факультету
соціальних комунікацій і
музейно-туристичної діяльності
Протокол № 9
від 15 березня 2021 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового вступного випробування передбачає оцінку початкових знань абітурієнтів, які вступають на 2 курс, щодо категоріального апарату і проблематики психологічної науки та впорядкованих базових уявлень про суттєві аспекти професійної діяльності психолога – дослідника та психолога – практика.

Компетентності, які повинен продемонструвати абітурієнт:

- володіння культурою мислення, аналізом, синтезом, узагальненням та систематизацією фактів і теоретичних положень;
- здатність до розуміння основних законів психічної діяльності людини, що визначаються у загальній, віковій, соціальній психології.

Абітурієнт, який складає фахове вступне випробування, має

знати:

- предмет, структуру і методи сучасної психології,
- загальну характеристику сучасних шкіл та напрямків психологічної науки;
- основні вимоги до особистісних та професійних якостей психолога-дослідника та психолога-практика;
- основні види практичної діяльності психолога.

вміти:

- орієнтуватися в предметі та актуальних завданнях психологічної науки;
- розрізняти теоретичні та практичні підходи, розроблювані у сучасних напрямках психологічної науки;
- обґрунтовувати практичні значущість досягнень психологічної науки та використання отриманих психологічних знань у наданні психологічної допомоги.

мати **навички:**

- роботи з навчальною, науковою, методичною і науково-популярною психологічною літературою;
- конспектування та реферування психологічної літератури;
- підготовки та презентацій і доповідей із психологічної проблематики.
- саморефлексії щодо власної майбутньої професійної діяльності (оцінка рівню розвитку професійно важливих якостей, орання напрямів для саморозвитку та професійного зростання).

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Розділ 1. Психологія як наука

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ, ГАЛУЗІ, РОЗДІЛИ ТА ВИДИ ПСИХОЛОГІЇ

Загальне уявлення про науку. Місце психології в системі наук. Галузі психологічної науки.

Види психології : наукова і життєва, академічна і неакадемічна, теоретична і практична, фундаментальна і прикладна психологія.

Предмет психології. Функції і форми прояву психіки.

Поняття об'єктивного критерію психіки. Адаптивне значення психіки.

ТЕМА 2. НАРИС ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ НАУКИ

Психологічні погляди в епоху Античності.

Розвиток психологічної думки в епоху Середньовіччя.

Психологічна думка епохи Відродження.

Внесок у розвиток психологічної науки І. Павлова та І. Сеченова.

Психологія свідомості. Метод інтроспекції та проблема самоспостереження.

Основні напрями західної психології після кризи початку ХХ ст.

Психологічні погляди Дж. Уотсона, Б. Скіннера, Е. Толмена, Е. Торндайка.

Гештальтпсихологія.

Психоаналіз З. Фрейда. Аналітична психологія К.Г. Юнга. Індивідуальна психологія А. Адлера. Психологічні погляди Е. Фрома та К. Хорні.

Гуманістична психологія.

ТЕМА 3. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ

Методологічні принципи і методи сучасних психологічних досліджень.

Спостереження як метод психологічних досліджень: поняття, різновиди, правила проведення, етапи, переваги та недоліки.

Експеримент у психологічних дослідженнях. Специфічні риси експерименту у психології, види експериментів. Порядок підготовки та проведення. Типові помилки в організації експерименту.

Опитувальні психодіагностичні методи у психологічних дослідженнях. Види опитувань: бесіда, інтерв'ю, анкетування. Підготовка та проведення опитування. Типові помилки та недоліки методу опитування.

Психодіагностичні методи у психологічних дослідженнях. Правила застосування та принципи інтерпретації даних.

*ТЕМА 4. ПСИХІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ ТА ТВАРИН.
СВІДОМІСТЬ ТА НЕСВІДОМІ ПСИХІЧНІ ПРОЦЕСИ*

Процес розвитку психіки у філогенезі.

Свідомість: поняття і відмітні ознаки. Самосвідомість людини.

Неусвідомлювані психічні процеси.

Відмінності психічної діяльності людини і тварин. Специфіка людського онтогенезу.

Структура психічної сфери людини. Пізнавальна сфера. Особистісна сфера. Регуляторна сфера. Структура та види людської діяльності.

Розділ 2. Психологія як галузь практичної діяльності

ТЕМА 5. ОСОБИСТІТЬ ТА ПРОФЕСІЯ ПСИХОЛОГА-ПРАКТИКА

Практична психологія як професія.

Психолог-дослідник (учений), психолог-практик, психолог-викладач.

Особистість психолога-професіонала. Етичні принципи діяльності психолога.

Вимоги до практичного психолога рівнів бакалавр, спеціаліст, магістр.

Освітньо-професійна програма підготовки практичного психолога, її структура. Виробничі функції та типові задачі, які вирішує практичний психолог, відповідні їм вміння.

Обов'язки практичного психолога. Права практикуючого психолога, форми реалізації та способи юридичного, соціального і морального захисту цих прав.

Законодавча та правова база діяльності психологічних служб системи освіти, Збройних сил та правоохоронних органів та інших сферах соціальної практики.

*ТЕМА 6. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПСИХОЛОГА: ПСИХОДІАГНОСТИКА, ПРОФОРІЄНТАЦІЯ,
ПРОСВІТНИЦТВО*

Психодіагностика як область практичної діяльності психолога.

Психодіагностика як галузь психологічної практики. Типові завдання й області застосування практичної психодіагностики (діагностика загальних і спеціальних здібностей; психологічне консультування і психокорекція; фаховий добір і консультування; оцінка особистості ті ін.).

Психодіагностичне обстеження: характеристика процесу. Збір даних відповідно до мети обстеження; переробка й інтерпретація отриманих даних (клінічний і статистичний шляхи); винесення рішення (побудова діагнозу і прогнозу); оформлення висновків.

Загальна класифікація методів психодіагностики.

Загальні принципи, що визначають морально-етичні норми психодіагностики: принцип ненанесення збитку; добровільної й інформованої участі; наукової обґрунтованості застосовуваних методик; об'єктивності висновків; відкритості результатів обстеження; дотримання таємниці дослідження.

Професійні вимоги до розробників психодіагностичних методик.

Кваліфікаційні вимоги до психологів, що займаються психодіагностикою.

Вимоги до користувачів психодіагностичних методик, які не мають психологічної освіти.

Правила, що регулюють поширення психодіагностичних методик.

Просвітницька робота практичного психолога: мета, завдання та форми. Особливості просвітницької роботи у різних сферах практичної психології.

ТЕМА 7. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГА: ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ТА ПСИХОКОРЕКЦІЯ

Загальне уявлення про психологічне консультування.

Проблема відмінностей психотерапії та психокорекції від психологічного консультування. Мета і завдання психологічного консультування. Принципи і умови психологічного консультування. Види консультування: за змістом (інтимно-особистісне, сімейне, психолого-педагогічне, психолого-управлінське, ділове); за тривалістю.

Інтерв'ю та бесіда як основні методи психологічного консультування, їх процедура.

Загальна характеристика психокорекції як галузі практичної діяльності психолога: поняття, мета, завдання та засоби психокорекції. Прийоми і способи психокорекції (проста пропозиція, парадоксальна інструкція, фантазування, інтерпретація, порада, саморозкриття психолога, відкриті й закриті запитання та ін.). Етапи психокорекційної роботи.

Принципи психокорекції у роботі з дітьми та підлітками.

ТЕМА 8. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГА: ПСИХОПРОФІЛАКТИКА, ПСИХОТЕРАПІЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ

Психологічна профілактика: мета, напрямки, завдання та форми. Особливості профілактичної роботи у різних сферах практичної психології. Відмінності просвітницької та профілактичної роботи практичного психолога.

Психологічна профілактика як вид практичної діяльності психолога.

Психотерапія в практичній діяльності психолога. Два підходу у розумінні психотерапії: як галузі медицини і як напряму практичної психології, їх відмінності та взаємозв'язок. Місце психотерапії у системі видів діяльності практичного психолога.

Методи психотерапії (раціональна, психоаналітична, когнітивно-аналітична, особистісно-орієнтована, групова, позитивна психотерапія та ін.).

Поняття про групову психотерапію. Психотерапевтична група, її вплив на особистість. Керівництво групою, режим та етапи роботи терапевтичної групи.

Характеристика основних напрямів психотерапії.

Психологічна реабілітація у діяльності практичного психолога: поняття, мета, завдання, методи.

ТЕМА 9. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГА: РОЗВИТОК ТА АКТИВНЕ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ НАВЧАННЯ

Розвиток і навчання особистості як практична діяльність психолога..

Тренінг як активне соціально-психологічне навчання особистості. Загальна характеристика тренінгу. Специфічні риси та основні парадигми тренінгу.

Історія розвитку та сучасні напрямки групових методів психотерапії та практичної психології.

Особистість ведучого тренінгової групи. Основні етапи розвитку групи у тренінгу

Цілі та завдання тренінгової роботи. Переваги групової форми психологічної роботи.

Підготовка та проведення психологічного тренінгу. Загальні та специфічні тренінгові методи.

Класифікація та основні види тренінгових груп.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ ВІДПОВІДІ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ І ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ВСТУПНИКІВ

Оцінка виставляється за 200-бальною шкалою оцінювання (від 100 до 200 балів).

Під час відповіді перевіряються:

- широта кругозору;
- обізнаність у сфері професійного вибору;
- впевненість, самостійність та критичність суджень;
- комунікативні навички.

Відповідь на кожне питання екзаменаційного білету оцінюється за такими критеріями:

- точність відтворення фактів, змісту понять, адекватність використання професійної термінології – *оцінюється від 0 до 20 балів;*
- повнота, глибина, системність знань – *оцінюється від 0 до 20 балів;*
- здатність логічно мислити, аналізувати, порівнювати, узагальнювати – *оцінюється від 0 до 20 балів;*
- уміння формулювати, обґрунтовувати власні думки, факти й робити висновки тощо – *оцінюється від 0 до 20 балів;*
- комунікативні навички – *оцінюється від 0 до 20 балів.*

Кількість балів за обидві відповіді:

Оцінка 190-200 балів. Абітурієнт засвоїв матеріал в повному обсязі та вміє його застосовувати для вирішення практичних питань. Володіє термінами, логічно та послідовно викладає матеріал.

Оцінка 180-189 балів. Абітурієнт достатньо повно володіє змістом дисципліни, але допускає окремі помилки при логічному викладенні матеріалу, що, тим не менш, дозволяє вільно користуватися надбаними навичками на практиці, приймати відповідні рішення.

Оцінка 160-179 балів. Абітурієнт засвоїв основну частину теоретичного змісту дисципліни, але робить окремі помилки в викладенні матеріалу, в змісті теорії, окремих термінів. Завдання-рішення приймаються з незначними помилками.

Оцінка 145-159 балів. Абітурієнт засвоїв теоретичний матеріал, але має неточності в розумінні окремих тем та питань, що ускладнює йому пошук вірних відповідей при прийнятті рішень-завдань. Допускає окремі помилки у визначенні термінів.

Оцінка 130-144 балів. Абітурієнт не в повному обсязі засвоїв теоретичний матеріал, має складності з його практичним застосуванням, робить окремі помилки у викладенні базового матеріалу, у визначенні термінів. Але прийняття рішень здійснює у вірному напрямку, з окремими помилками.

Оцінка 115-129 балів. Абітурієнт засвоїв половину теоретичного матеріалу, набув окремі навички його практичного застосування, але не достатньо для прийняття відповідних рішень з поставлених перед ним питань, робить помилки в термінах.

Оцінка 100-114 бали. Абітурієнт засвоїв значно менше половини теоретичного матеріалу, не має навичок його практичного застосування за відсутністю відповідних знань.

Література:

1. Вашека Т. Основи психологічної практики. Київ : НАУ-друк, 2019. 200 с.
2. Дуткевич Т., Савицька О. Практична психологія. Вступ до спеціальності. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 255 с.
3. Москальова А. С. Психологія: вступ до спеціальності: навч.-метод. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 216 с.
4. Панок В., Титаренко Т., Чепелева Н. та ін. Основи практичної психології : Підручник. Київ : Либідь, 1999. 536 с.
5. Приходько Ю. О. Практична психологія: Введення у професію : Навч. посібнику. Київ : Каравела, 2010. 232 с
6. Євдокімова О. О. Історія психології : навч. посіб. Харків : Константа, 2020. 320 с.
7. Жуков С. М. Історія психології : навч. посіб. Київ: Кондор, 2009. 232 с.

8. Історія психології: від античності до початку ХХ століття : навч. посібник / Авт- уклад. О. П. Коханова. Київ: НВП «Інтерсервіс». 2016. 235 с.
9. Корольчук М. С. Історія психології: навч. посіб. Київ: Ельга, Ніка-Центр, 2004. 248 с.
10. Роменець В.А. Історія психології ХХ століття: навч. посіб. Київ: Либідь, 2017. 1056 с.
11. Роменець В.А. Історія психології: Стародавній світ. Середні віки. Відродження: навч. посіб. Київ: Либідь, 2005. 916 с.
12. Роменець В.А. Історія психології: ХVІІ століття. Епоха просвітництва: навч. посіб. Київ: Либідь, 2006. 100 с.
13. Роменець В.А. Історія психології: ХІХ – початок ХХ століття: навч. посіб. Київ: Либідь, 2007. 832 с.
14. Бакли Р., Кэйпл Дж. Теорія и практика тренінга. СПб., 2002. 352 с.
15. Джонсон Девід В. Соціальна психологія : тренінг міжособистісного спілкування; пер. з англ. В. Хомика. К., 2003. 288 с.
16. Духневич В. М. Прикладні питання технологій підготовки та проведення когнітивно орієнтованих тренінгів спілкування : методичні рекомендації. К., 2014. 84 с.
17. Ємельянов Ю. М. Активне соціально-психологічне навчання. Л., 1985. 162 с.
18. Методичні рекомендації для тренерів щодо розроблення та проведення тренінгів ; авт. кол.: Т. Фулей, Н. Буруковська, Т. Будниченко, Г. Савченко. К. : ФОП Демчинський О. В., 2017. 92 с. 1
19. Методологія проведення тренінгів : курс лекцій з дисципліни для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 053 «Психологія» ; укладачі І. О. Корнієнко, С. І. Алмаші. Мукачево, 2016. 60 с.
20. Мілютіна К. Л. Теорія та практика психологічного тренінгу : навчальний посібник К., 2004. 192 с. 8. Практична психологія: навч.-метод. комплекс ; за ред. Н. П. Зубалій. ; авт. кол. В. І. Бондар. Н. П. Зубалій, В. М. Махінов, С. В. Страшко та ін. К., 2012. 771 с.
21. Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції: Активне соціально-психологічне навчання : навчальний посібник. К., 2004. 679 с. 10. Слободянюк І. А. Тренінг партнерського спілкування. К., 2010. 48 с.
22. Соціально-психологічний тренінг : методичні вказівки до самостійної роботи для студентів спеціальності 231 «Соціальна робота усіх форм навчання» ; укл. М. Є. Лещенко. Чернігів, 2019. 30 с.
23. Технології роботи організаційних психологів : навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів після диплом. освіти ; за наук. ред. Л. М. Карамушки. К., 2005. 366 с.